

Açık Erişimin Tanımlanması

Açık Erişim, bilimsel araştırmaları akademik yayıncılığın geleneksel abonelik modelinden farklı bir biçimde paylaşmayı sağlayan araçlardan biridir. Açık Erişim, erişim konusundaki engelleri azaltmaya yönelik çabasıyla; bilimsel keşfin ilerleme hızını artırmaya, inovasyonu teşvike ve eğitim içeriğini zenginleştirmeye yönelik önemli bir potansiyele sahiptir. Açık Erişim, yayın maliyetlerini yönlendirmekte ve böylece okuyucular, uygulamacılar ve araştırmacılar içeriğe ücretsiz olarak erişim sağlamaktadır. Ancak, Açık Erişim “makaleler tüm okuyuculara ücretsiz sunulur” biçiminde tanımlanacak kadar basit değildir. Açık Erişim okuyuculuk, yeniden kullanım, telif hakkı, kayıt ve makinece okunabilirlik gibi birtakım bileşenleri de kapsamaktadır. Yayıncılar ve fon sağlayıcılar bu alanların içerisinde bazıları daha fazla açık, bazıları ise daha az açık birçok farklı politika oluşturmaktadır. Genellikle bir derginin politikası ivedilikle erişimi ve mümkün olduğunca az sayıda engelleme ile yeniden kullanımı içeren kuralları kapsıyorsa o dergi daha açık kabul edilir.

Dergiler daha fazla ya da daha az açık erişimli olabilir; fakat bunların açıklık dereceleri aslen aşağıdaki niteliklerinden bağımsızdır:

- Etki • Prestij • Hakemlik Kalitesi
- Hakemlik Metodolojisi • Sürdürülebilirlik
- Yükselme ve Teşvik Üzerine Etkisi • Makale Kalitesi

Bu Rehberi Nasıl Kullanabilirsiniz:

Açık Erişimin (AE) temel ilkelerini ilk defa 2002’de Budapeşte Açık Erişim Girişimi (BOAI) açık bir şekilde ifade etti. O zamandan beri binlerce dergi AE’nin okuma, yeniden kullanım, telif hakkı, erişime açma ve makinece okunabilirlikle ilgili temel bileşenlerinin bir kısmını ya da tamamını kapsayan politikaları uygulamaya geçirdi. Ancak, her Açık Erişim eşit yaratılmamıştır. Örneğin; bir makaleyi yayımlandıktan 6 ay sonra okumaya izin veren bir politika, 12 aylık ambargo süresi uygulayandan daha fazla; yayımlandıktan hemen sonra okunmasına izin verenden daha az açıktır. Görüldüğü üzere bu rehber basit bir soruyu cevaplamanıza yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. “Bu dergi Açık Erişimli midir? ya da daha yapıcı bir alternatif sunulacak olursa “Bu ne kadar Açıktır?”

Bu rehberi aşağıdaki amaçlarla kullanabilirsiniz:

- Açık Erişimi tanımlamak için kullanılan bileşenleri anlayabilmek
- Bir dergiyi daha açık ya da daha az açık yapan unsurları öğrenebilmek
- Yayınınızı nerede yayımlayabileceğinize dair uygun kararlar alabilmek

Rehbere Katkı Sağlayanlar:

www.arl.org.sparc

www.plos.org

www.ospa.org

HowOpenIsIt?™
Open Access Spectrum
HowOpenIsIt? Open Access Spectrum
CC-BY-NC-ND lisansı ile korunmaktadır.

Görselin Sunumu: Magali Michaut.
PLOS Computational Biology. 2011. 7(2).

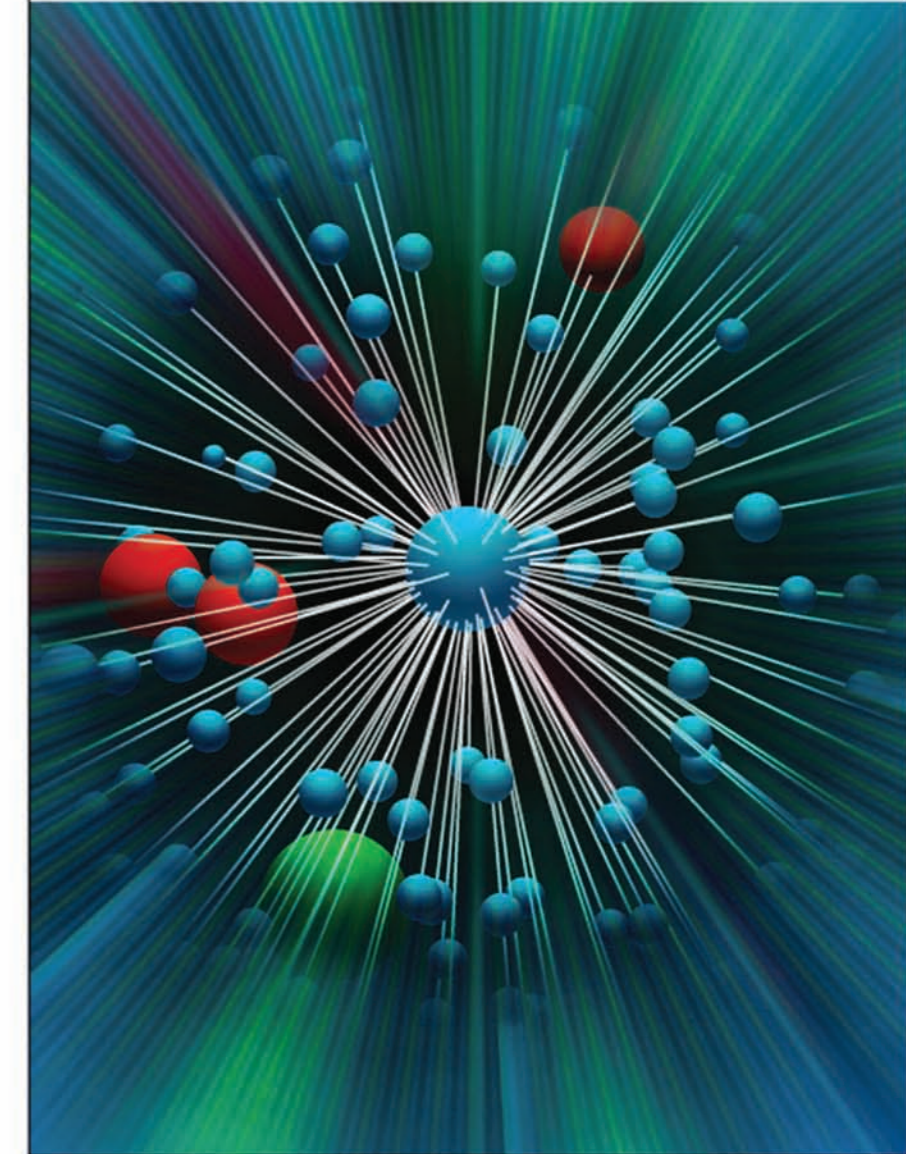
©2012 Scholarly Publishing and Academic
Research Coalition and Public Library of Science

Bu broşür Prof. Dr. Yaşar TONTA'nın katkıları ile
ANKOS AEKA Grubu tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve
ANKOS tarafından 05 Kasım 2012'de çoğaltılmıştır.

<http://acikerisim.ankos.gen.tr>

Açık Ama Ne Kadar?

OPEN ACCESS SPECTRUM

Erişim	Okuyucu Hakları	Yeniden Kullanım Hakları	Telif Hakları	Yazarın Erişime Açma Hakları	Otomatik Erişime Açma	Makinece Okunabilirlik	Erişim
 ACIK ERISIM	Yayımlanmasının hemen ardından tüm makalelere ücretsiz erişim hakkı	Cömert yeniden kullanım ve yeniden düzenleme (remix) hakkı (örn: CC BY lisansı)	Telif hakkı herhangi bir kısıtlama olmaksızın yazara aittir	Yazar, makalesinin herhangi bir sürümünü herhangi bir dijital arşive ya da web sayfasına gönderebilir/ ekleyebilir	Dergiler, yayımlandıktan hemen sonra makalelerin kopyalarını güvenilir üçüncü parti arşivlerde (örn: PubMed Central) otomatik olarak erişime açar	Makalenin tam metni, üst verileri, referansları ve verileri, ek veriler de dahil, bir topluluk standardı Uygulama Programlama Arayüzü (API) ya da protokolü aracılığıyla makinece okunabilir topluluk standardı formatlarında sağlanır	 ACIK ERISIM
	Tüm makalelere 6 aylık ambargonun ardından ücretsiz erişim hakkı	Yeniden kullanım, yeniden düzenleme ve eser üzerinde daha ileri düzeyde değişiklikler yapma belli kısıtlamalara ve koşullara tabi (örn: CC BY-NC ve CC BY-SA lisansları)	Telif hakkı yazara aittir, yazarın basılı sürümünü yeniden kullanması bazı kısıtlamalara tabidir	Yazar, hakem kontrolünden geçmiş makalenin son sürümünü (sonbaskı) herhangi bir dijital arşive ya da web sayfasına gönderebilir/ ekleyebilir	Dergiler, yayımlandıktan altı ay sonra makalelerin kopyalarını güvenilir üçüncü parti arşivlerde (örn: PubMed Central) otomatik olarak erişime açar	Makalenin tam metni, üst verileri, referansları ve verileri, ek veriler de dahil, taranabilir (crawl) ya da bunlara bir topluluk standardı Uygulama Programlama Arayüzü (API) ya da protokolü aracılığıyla erişilebilir	
	Tüm makalelere 12 aylık ambargonun ardından ücretsiz erişim hakkı	Yeniden kullanım belli kısıtlamalara ve koşullara tabi (örn: CC BY-ND lisansı), yeniden düzenleme ve eser üzerinde daha ileri düzeyde değişiklikler yapma hakkı yok	Telif hakkı yayıncıya aittir, yazar ve okuyucunun bazı basılı sürümünü yeniden kullanım hakları saklıdır	Yazar, hakem kontrolünden geçmiş makalenin son sürümünü (sonbaskı) belirli bir dijital arşive ya da web sayfasına gönderebilir/ekleyebilir	Dergiler, yayımlandıktan 12 ay sonra makalelerin kopyalarını güvenilir üçüncü parti arşivlerde (örn: PubMed Central) otomatik olarak erişime açar	Makalenin tam metni, üst verileri ve referansları özel izin almadan veya kayıt olmadan taranabilir (crawl) ya da bunlara erişilebilir	
	Makalelerin tamamına değil; ancak bazılarında (karma modeller dahil) ücretsiz ve hemen erişim hakkı	-----	Telif hakkı yayıncıya aittir, yazarın bazı basılı sürümünü yeniden kullanım hakları saklıdır	Yazar, hakeme gönderilen sürümü/makalenin son halinin taslağını (önbaskı) belirli bir dijital arşive ya da web sayfasına gönderebilir/ekleyebilir	-----	Makalenin tam metni, üst verileri ve referansları izin alınarak taranabilir (crawl) ya da bunlara erişilebilir	
 KAPALI ERISIM	Tüm makaleleri okumak için abonelik, üyelik, kullan-öde ya da başka şekilde ücret ödemek gerekli	Adil kullanım dışında yeniden kullanım hakkı yok / okumak için telif hakkı sınırlamaları ve istisnaları geçerli (tüm hakları saklıdır telif hakkı)	Telif hakkı yayıncıya aittir, adil kullanım dışında yazarın basılı sürümünü yeniden kullanım hakkı yoktur	Yazar, makalesinin hiçbir sürümünü bir dijital arşivde ya da web sayfasında arşivleyemez	Üçüncü parti arşivlerde otomatik olarak erişime açılmaz	Makalenin tam metni ve üst verileri makinece okunabilir formatta değildir	 KAPALI ERISIM